

HEMBYGDEN

Medlemsblad för
Upplands Väsby Hembygdsförening

Nr 2 Maj 2007
Årgång 36

Innehållsförteckning

Ordföranden har ordet.....	3
Program maj-augusti.....	4
Bokslut 2006.....	6
Resultaträkning.....	7
Nothänvisningar.....	8
Intäkter.....	9
Kostnader.....	10
Hedlunds historier.....	11
Hur och vad man åt förr.....	12
Rivet transformator torn.....	14
Internet-tips.....	15
Sommarlov för första gången.....	16
Backspegel.....	18
Almqvistaren.....	20
Minns du Väsby.....	21
Klockargården i Fresta.....	22
Utflykter.....	24
Gårdarna kring Edssjön.....	26
Sex Upplands Väsbyallrikar (4 och 5).....	27
Gör en visselpipa.....	28
Taffel med historia.....	29
Plock ur protokoll.....	30
Våren är här.....	31
Korsord 2007-2.....	32

Där inget annat anges har fotona tagits av Inga Lisa Gustafsson.

www.upplandsvasbyhembygdsforening.se

För innehållet i artiklarna svarar respektive författare.

Ansvarig utgivare: Inga Engdahl • Layout: Tryckpunkten (e-post: tryck.en@telia.com).

Tryck: Wäsby Tryckeri. Tryckt med miljövänlig färg och miljövänligt papper i 800 ex.

Ordföranden har ordet

Våren är årsmötestid. Det gäller också vår förening.

Allt skall göras inför ett årsmöte; verksamhetsberättelse, bokslut, verksamhetsplan, budget och vilka skall avgå? vilka nya skall valberedningen presentera?

Skall vi dricka kaffet före underhållningen eller efter?

Nu har vi haft vårt första styrelsemöte det nya verksamhetsåret.

En ny ordinarie styrelseledamot och två ersättare har vi hälsat välkomna, vi har utsett vice ordförande och årsmötet har bestämt att vi skall genomföra programmet enligt det förslag styrelsen presenterade. Ett digert program för medlemmar och andra intresserade.

Alla välkomna!

Gårdens skötsel är en stor del av vår verksamhet; ständigt behövs tillsyn och uppmärksamhet på vad som händer med de gamla byggnaderna.

Fint att vi får ha Kristin, vår registrator, kvar några veckor till. Föremålen vi har i vår ägo behöver registreras och katalogiseras. Kanske hinns inte alla föremål med så det kommer att bli en arbetsuppgift för några av oss när Kristin fortsätter till en annan hembygdsförening.

Vi har en ganska stor bildsamling, foton av äldre personer och tider i Väsby's historia. De skall vi nu börja sortera och digitalisera, också det ett stort projekt som kommer att engagera många i styrelsen under lång tid.

Fler arbetsgrupper än de vi har idag skall komma till, bla en museigrupe som skall synliggöra de föremål, bilder och dokumentationer vi har och som kan väcka intresse för vår förening hos besökare på hembygdsgården och på andra ställen i kommunen där vi får möjlighet att visa upp oss och vår verksamhet.

Vi får allt oftare förfrågan om guidningar och föredrag för företag och andra organisationer. Det ser vi positivt på och som ett kvitto på att vi är på rätt väg mot det vi eftersträvar, att ge kommunens innevånare en hembygdkänsla. Den hembygdkänslan börjar ofta med ett; ”tänk, det visste jag inte om Väsby, nu vill jag veta mer!” Då står vi mycket gärna till tjänst!

Kjerstin Björkman
ordförande

Glöm inte anmäla dig till vandrigen längs Norrvikens strand och i gamla Bollstanäs 6 maj.

Ring Kjerstin Björkman 590 320 82 eller 070 755 29 70

Upplands Väsby Hembygdsförening inbjuder:

Linnéfest
vid
Hembygdsgården

Lördag 12 maj
kl 13.00-16,30

Musik Sång Linnéföreläsning
Möt familjen Linné
Träffa Skogsmulle
Tipspromenad för
unga och gamla
Barn från Odenslunda skola
visar vad de lärt om Linné

Kaffeservering
Avslutning i Barockparken där en lind planteras
till Linnés ära

Samarr. med Väsby trädgårdsförening, Naturskyddsföreningen,
Friluftsförbundet och Uppland Väsby kommun

Hembygdsgården: Hagvågen2/Pukslagargatan

Upplands Väsby Hembygdsförening inbjuder:

Oxundasjön runt
vägar, gränser, storgods och torp

Cykeltur 20 maj
med Klas Lundkvist som guide

Start vid Ladbrostenen kl 11
Ta med matsäck

Avslut vid
Hembygdsgårdens sommarkaffé

Anmälan till
Klas Lundkvist
tfn 590 936 81 el
070-673 63 47

Hembygdsgården: Hagvågen2/Pukslagargatan

Upplands Väsby Hembygdsförening inbjuder:

Sjunde året!

Hembygdsgårdens
SOMMARCAFÉ

öppet
onsdag och söndag
13.00 - 15.30
20 maj - 19 aug

Hembygdsgården: Hagvågen2/Pukslagargatan

Upplands Väsby Hembygdsförening inbjuder:

Vårkväll i Bergaskogen
vandring med Bo Mossberg 24 maj
Samling vid Bergaplan 17.30

Obl. föränmälan, begränsad deltagarantal.
Anmälan till Pia Haaga tfn 590 912 68

Samarr. med Väsby Trädgårdsförening & Naturskyddsföreningen

Hembygdsgården: Hagvågen2/Pukslagargatan

Upplands Väsby Hembygdsförening inbjuder:

**NATIONALDAGSFIRANDE
VID
HEMBYGDSGÅRDEN**

Onsdagen den 6 juni
kl 12.30

Årets väsbybo hyllas
Vi hälsar de nya svenska medborgarna
välkomna
Körsång, musikunderhållning,
folkdansuppvisning
servering m.m.

Samarr. med Upplands Väsby kommun

Hembygdsgården: Hagvägen2/Pukslagargatan

Upplands Väsby Hembygdsförening inbjuder:

**Växtmarknad
i Linnés anda**

Söndagen den 10 juni
kl 10-14

Medlemmar i Väsby Trädgårdsförening
visar och säljer plantor på tunet
inför sommarsäsongen

Samarr. med U.V Trädgårdsförening

Hembygdsgården: Hagvägen2/Pukslagargatan

Upplands Väsby Hembygdsförening inbjuder:

**EKUMENISK
FRILUFTSGUDSTJÄNST**

Pingstkyrkan, Missionskyrkan,
Eds, Hammarby och Fresta församlingar

Söndagen den 17 juni
kl 11.00
vid Hembygdsgården
Kaffeservering

VÄLKOMNA !

Samarr. med Naturskyddsföreningen

Hembygdsgården: Hagvägen2/Pukslagargatan

Upplands Väsby Hembygdsförening inbjuder:

HEMBYGDSGÅRDENS DAG

Söndagen den 12 augusti
kl 13.00 - 16.00

Hus och bodar öppna
Natur- och kulturstig
för barn och föräldrar

Servering
VÄLKOMNA !

Samarr. med Naturskyddsföreningen

Hembygdsgården: Hagvägen2/Pukslagargatan

**UPPLANDS VÄSBY
HEMBYGDSFÖRENING**

BOKSLUT 2006

BALANSRÄKNING	2006-12-31	2005-12-31	2004-12-31
TILLGÅNGAR			
Omsättningstillgångar			
Kontantkassa	0,00	0,00	282,50
Plusgiro	74 143,52	69 863,17	55 429,72
Bank	112 308,28	110 952,18	95 110,20
Förutbetalda kostnader "Kulturalliansen"	1 357,00	0,00	0,00
Fordringar handkassa	0,00	400,00	85,50
Samlingar	1,00	1,00	1,00
Trycksaker	1,00	1,00	1,00
SUMMA TILLGÅNGAR	187 810,80	181 217,35	150 909,92
SKULDER OCH EGET KAPITAL			
Kortfristiga skulder			
Förutbetalda intäkter, medlemsavgifter 2007	39 740,00	39 400,11	35 715,00
Summa kortfristiga skulder	39 740,00	39 400,11	35 715,00
Eget kapital			
Balanserat överskott	141 817,24	115 194,92	137 681,18
Årets resultat	6 253,56	26 622,32	-22 486,26
Summa eget kapital	148 070,80	141 817,24	115 194,92
SUMMA SKULDER OCH EGET KAPITAL	187 810,80	181 217,35	150 909,92

Upplands Väsby den 19 januari 2007
rev.2007-03-14

Inger Nyström
kassör

Vår revisionsberättelse har avgivits den

Lars Eklund

**UPPLANDS VÄSBY
HEMBYGDSFÖRENING**

BOKSLUT 2006

RESULTATRÄKNING	2006	2005	2004	Not
<i>Intäkter</i>				
Medlemsavgifter	64 855,11	62 120,00	56 420,00	
Föreningsarrangemang	30 849,50	33 323,00	24 446,50	1
Sommarcafé	20 441,50	14 913,50	10 000,00	1
Hus och samlingar	35 960,00	21 500,00	12 150,00	
Försäljning	1 195,00	4 041,00	0,00	
Kommunalt bidrag	33 000,00	33 000,00	33 000,00	
Diverse gåvor och uppdrag	500,00	500,00	11 015,00	
Jubileumslotteri	0,00	0,00	2 200,00	1
SUMMA INTÄKTER	186 801,11	169 397,50	149 231,50	
<i>Kostnader</i>				
Sommarcafé	-4 247,50	-10 555,00	-3 983,00	2
Föreningsarrangemang	-19 597,10	-13 903,05	-12 916,00	2
Hus och samlingar + telefon	-47 175,75	-35 198,35	-39 733,00	3
Hembygdsförsäkring	-1 530,00	-1 530,00	-1 500,00	3
Trycksaker, marknadsföring (hemsida)	-355,00	-1 970,00	-4 100,00	
Medlemsblad "Hembygden"	-41 891,00	-32 675,00	-30 232,00	
Postavgifter, porto medlemsblad m.m.	-16 844,50	-5 124,00	-13 261,50	
Förbunds- och föreningsavgifter	-10 890,00	-10 585,00	-10 395,00	6
Kontors- och förbrukningsmaterial	-12 139,30	-17 361,50	-10 728,50	
Prenumerationer	-1 425,00	-1 475,00	-2 225,00	
Diverse kostnader, gåvor, vinster till lotterier	-7 993,00	-5 222,50	-4 105,00	
Kurser och konferenser	-3 133,50	-2 226,00	-4 154,00	
Egna möten	-433,50	-1 488,26	-1 295,50	
Inventarier/ljudanläggning/IT	-14 248,50	-3 801,00	-8 116,50	
Kostnader 50-års jubileum 2004	0,00	0,00	-26 400,00	
	-181 903,65	-143 114,66	-173 145,00	
RESULTAT FÖRE FINANSIELLA POSTER	4 897,46	26 282,84	-23 913,50	
<i>Finansiella poster</i>				
Ränteutgifter	1 356,10	841,98	1 427,24	5
ÅRETS RESULTAT	6 253,56	27 124,82	-22 486,26	

NOTHÄNVISNINGAR

	2006	2005	2004
Not 1: Föreningsarrangemang, intäkter			
Bokloppis	4 015,00	5 320,00	5 354,00
Loppmarknad	9 728,50	8 869,50	8 042,50
Hembygdsgårdens dag	3 300,00	3 638,50	2 705,00
Nationaldagsfirande	14 098,00	11 865,00	5 905,00
Sommargudstjänst	1 510,00	1 780,00	1 345,00
Föreläsningar			
Övriga arrangemang (lotteri 2004: 2200 kr)	1 500,00	1 850,00	3 295,00
Caféverksamhet	17 141,50	14 913,50	10 000,00
Summa	51 291,00	48 236,50	36 646,50
Not 2: Föreningsarrangemang, utgifter			
Föreläsningar			-1 875,00
Hembygdsgårdens dag	-3 396,00	-1 684,00	-1 619,50
Årsmöte	-3 079,00	-4 743,00	-2 983,00
Nationaldagsfirande	-6 301,10	-583,50	-1 918,00
Övriga arrangemang	-6 821,00	-6 892,55	-4 520,50
Sommarcafé	-4 247,50	-10 555,00	-3 983,00
Summa	-23 844,60	-24 458,05	-16 899,00
Not 3: Hus och samlingar, utgifter			
Lokalhyra	-21 984,00	-21 876,00	-21 708,00
Vatten och avlopp	-1 737,00	-1 130,00	-961,00
Sophämtning	-716,00	-716,00	-680,00
Lokaltillbehör, inventarier	-1 345,00	-605,65	-5 636,50
Reparationer hyrd lokal, städ	-9 921,00	-2 242,00	-1 315,00
Övriga kostnader hyrd lokal	-9 017,10	-6 312,40	-7 549,50
Telefon, (bokförd som avgift 2002-03)	-1 827,00	-1 978,00	-1 778,00
Trädgård	-628,65	-338,30	-105,00
Grävarbete kryddgård			
Försäkringar	-1 530,00	-1 530,00	-1 500,00
Summa	-48 705,75	-36 728,35	-41 233,00
Not 4: Bank			
Nordea	22 856,09	22 844,57	7 836,89
Länsförsäkringar/Wasabanken	88 096,09	87 265,63	85 846,07
Summa	110 952,18	110 110,20	93 682,96
Not 5: Ränteintäkter			
Plusgiro			
Nordbanken	108,88	11,52	7,68
Länsförsäkringar	1 247,22	830,46	1 419,56
Summa	1 356,10	841,98	1 427,24
Not 6: Förbunds- o föreningsavgifter			
Sv.Hembygdsförbundet, avgift/medlem	-9 740,00	-9 760,00	-9 800,00
Upplands Formminnesförening	-225,00	-225,00	-225,00
Upplands Väsby Folkrorelsearkiv	-100,00	-100,00	-100,00
Sthlms Läns Hembygdsförbund		-100,00	-100,00
Vagnshistoriska Sällskapet medlemsavg *		-400,00	-170,00
Upplands Väsby Promotion	-725,00		
Undantagets Framtid	-100,00		
*(avg betalad för 2005+2006)			
Summa	-10 890,00	-10 585,00	-10 395,00
Not 7: Handkassar			
Inga-Lisa Gustafsson	0,00	400,00	85,50
Summa	0,00	400,00	85,50

UPPLANDS VÄSBY HEMBYGDSFÖRENING
Förslag till budget 2007

	INTÄKTER	Budget 2006	Budget 2007	Förändring
	<i>Arrangemang</i>			
3120	Sommarcafé/kaffeförsäljning	10 000	17 500	7 500
3125	Nationaldagsfirande, <i>se 3120</i>			
3130	Sommargudstjänst, <i>se 3190</i>			
3135	Hembygdsgårdens dag, <i>se 3190</i>	2 500		-2 500
3140	Bokloppis	7 000	4 000	-3 000
3143	Loppmarknad	5 000	8 000	3 000
3150	Grötfest 28/12, <i>se 3190</i>			
3190	Övriga arrangemang	7 000	9 500	2 500
	<i>Försäljning:</i>			
3200	Försäljning, kort, böcker m.m	3 000	1 500	-1 500
	<i>Hyror o bidrag:</i>			
3400	Lokalhyror	15 000	25 000	10 000
3500	Kommunala bidrag	33 000	33 000	0
3510	Övriga bidrag/gåvor			
	<i>Medlemsavgifter</i>			
3910	Medlemsavgifter (50 000)	25 000	25 000	0
3920	Förinbet.-06/medlemsavg. -07	35 000	35 000	0
8300	Ränteintäkter	1 500	1 500	0
	Eget kapital, reserv	16 000		
SUMMA INTÄKTER		160 000	160 000	0,00

	KOSTNADER	2006	2 007	Förändring
	<i>Arrangemang</i>			
4610	Sommarcafé	6 000	5 000	-1 000
4620	Nationaldagsfirande	1 200	3 800	2 600
4630	Hembygdsgårdens dagar	1 600	2 000	400
4640	Grötfest			0
4650	Årsmöte	3 000	3 000	0
4700	Arrangemang	8 000	6 000	-2 000
	<i>Summa</i>	<i>19 800</i>	<i>19 800</i>	<i>0</i>
	<i>Kurs/konferens/representation</i>			
5810	Utveckl./planeringskonferens	3 000	2 500	-500
5820	Deltar/representation	1 000	1 500	500
5830	Egna möten	1 200	1 000	-200
5870	Gåvor/uppvaktning	3 000	3 000	0
5890	Övriga kostnader	3 000	3 000	0
	<i>Summa</i>	<i>11 200</i>	<i>11 000</i>	<i>-200</i>
	<i>Fastighet</i>			
6010	Hyra Ladugården	22 190	22 300	110
6020	Fastighetskostnader	1 700	2 400	700
6050	Rep.hyrd lokal,städ	6 000	5 000	-1 000
6060	Trädgård	1 500	1 500	0
6070	Trädgårdsinventarier, se 6410	4 000	1 000	-3 000
6080	Övr.kostnader hyrd lokal	4 000	1 600	-2 400
6090	Försäkringar	1 530	1 700	170
	<i>Summa</i>	<i>40 920</i>	<i>35 500</i>	<i>-5 420</i>
	<i>Marknadsföring/medlemsblad</i>			
6100	Marknadsföring/hemsida-bredband	3 000	3 000	0
6110	Medlemsblad Hembygden	30 000	42 000	12 000
6150	Porto medlemsblad	10 000	11 000	1 000
	<i>Summa</i>	<i>43 000</i>	<i>56 000</i>	<i>13 000</i>
	<i>Avgifter</i>			
6210	Telefon	3 000	2 000	-1 000
6220	Prenumerationer	2 400	2 000	-400
6250	Porto	2 500	3 500	1 000
6252	Postbox+avg.kontoutdrag	2 000	2 000	0
6253	PG årsavgift	580	580	0
6254	Förbund&föreningar	11 600	11 000	-600
	<i>Summa</i>	<i>22 080</i>	<i>21 080</i>	
	<i>Material</i>			
6410	Inventarier/inköp av dator	25 000	9 620	-15 380
6420	Kontors-/förbrukningsmaterial	6 000	3 000	-3 000
6490	Arkiv/register/foto/data	5 000	4 000	-1 000
	<i>Summa</i>	<i>36 000</i>	<i>16 620</i>	
	SUMMA KOSTNADER	173 000	160 000	13 000

RESULTAT

-13 000

Lennart Hedlund, född och uppvuxen i Upplands Väsby, har lovat ge Hembygden några glimtar av sina barn- och ungdomsminnen. Här kommer den tjugotredje av

Hedlunds historier

Jag har ju tidigare skrivit att mitt ursprung i Väsby har varit Optimuskvarteren, men trots detta har jag blivit accepterad av jämnåriga från de mera burgna områdena. Kanske har det berott på att vi träffades på idrottplatsen eller på tåget, då jag åkte till stan för att arbeta och de för att plugga. Många av dem tog så småningom studenten och kunde bära vit mössa som symbol för sitt kunnande.

Vid några tillfällen blev jag medbjuden på studentskiva. Presenten till studenten blev ibland en ny portfölj. Den man tidigare haft var ofta sliten efter alla år som skolväska. Jag hade en bekant som arbetade på PUB:s väskavdelning, så det blev jag som fick sköta inköpet av den nya portföljen

mot priset av personalrabatten, vilket blev ett ganska bra pris.

Vid en av studentskivorna träffade jag en hel del karlar, som jag kände från skjutbanan. Att jag skulle vara släkt med en delägare i snickeriförtaget Borking & Hedlund hade det aldrig varit tal om, men nu fick alla det för sig och jag har aldrig varit så omsvärmad av villaägare, som hade tänkt sig ombyggnader och dylikt till bra virkespriser och rabatter på annat som kunde behövas.

Så småningom insåg man att jag inte hade ett dugg med snickeriförtaget att göra och förlikade sig med det, så när kvällen kom och groggvirket dök upp, var även jag en i gänget.

Limerick

*En sann nykterist ifrån Fresta
till en Uppsalaloge för att festa.
Hamna fel, kom till Rullan
och se där blev han full han,
när han fått några knappar i västa.*

L E Jansson

Hur och vad man åt förr

Texter från Norra Vättersbygdens hembygdsförening

Nöd

Det sista stora nödåret i Sverige var 1867. Dessutom gav både 1868 och 1869 dåliga skördar. Allmogen var mestadels fattig. Landsbygdsbefolkningen var till övervägande delen småbrukare, torpare, statare, drängar, pigor och backstugusittare i små omständigheter. De hade inte mat till sig själva, och barnen svält ihjäl. Där människorna hade det som värst, var de så utmattade av hunger att de måste tillbringa större delen av sin tid sängliggande. Folk, ibland hela familjer, blev tiggare och drog omkring i stort antal på vägarna, utan att kunna få mat. Slutet av 1860-talet var de sista åren vi åt barkbröd i Sverige. Bark av företrädesvis tall maldes och blandades med större eller mindre mängd sädesmjöl.

Kvinnan

Kvinnans roll att passa upp på mannen är urgammal och finns redan i den fornnordiska gudasagan. Det ålåg husmodern att tillaga maten och duka fram på matbordet, där bara männen satt, med husfadern på den förnämsta platsen. I bästa fall fick kvinnorna äta samtidigt med männen vid bordet, men då alltid stående, annars fick kvinnorna äta efter männen. Om husmodern var ensam kvinna, åt hon vid spisen eller under tiden som hon bar fram till bordet och passade upp männen.

Tallriken

Trätallrikar började användas av allmogen under 1800-talet. Ofta tillverkade allmogen dem själva, men de kunde också köpas av västgötaknallarna. Trätallrikarna var vanligen flata. Då man hade ätit färdigt, slickade man av sin tallrik. Den diskades inte. På en del håll diskade man dock under senare tid tallriken och besticken varje lördag. Även om man hade tallrikar, åt man på dem endast vid högtidligare tillfällen. Hade man gäster kunde dessa få äta på tallrikar, medan värdfolket åt på bordsskivan. Allmogen hade tidigare ätit den fasta maten direkt på bordsskivan. Ofta lade man då potatis, kött, fläsk, eller sill på en brödbit när man åt.

Skeden

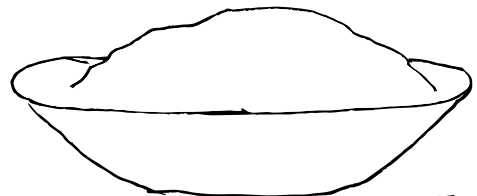
Skeden var vårt viktigaste redskap. Skedar som användes till vardags var ofta märkta, så att var och en alltid hade samma sked att äta med. Efter måltiden slickade man av skeden och torkade den på kläderna. Skeden diskades inte. Den placerades sedan i ett skedställ eller en hylla ovanför bordet eller lades i bordslådan. Tiggare och andra kringvandrande, som inte hade egen sked med sig, fick använda skedar som aldrig begagnades av husets folk. Vid allmogens kalas var det brukligt att gästerna hade sin egen sked med sig. Vackert snidade skedar av trä var vanliga friargåvor från unga män till flickor som de ville uppvakta.

Gaffeln

Gaffeln var en nyhet som förde bekymmer med sig för allmogen. Man visste inte hur den skulle användas och ansåg den vara utan någon som helst nytta och att det var högfärdigt att äta med gaffel. Fingrarna hade ju dugt dittills och kunde ju duga även i fortsättningen, tyckte man.

Bordskniven

Bordskniven började användas av allmogen under 1800-talet. Om kniven användes vid måltiden var det för att skära ett stycke av matbiten, vanligtvis bröd. Sedan tog man matbiten på knivspetsen och doppade den i flott e.d. innan man stoppade den i munnen. När man hade ätit, slickade man av kniven och torkade den på kläderna. Kniven diskades inte. Bordskniven var vanligtvis märkt och användes bara av sin ägare.

HG 2007

Gröt

I äldre tider kokades gröten på det mjöl, som odlades på orten samt vatten och salt, s.k. vattgröt, som åts på vardagarna. Gröt kokad på mjölk kallades vitgröt, men mjölken var för värdefull för att användas i vardagslag, så vitgröt åt man endast vid festliga tillfällen. Till gröten åts vanligtvis skum- eller surmjölk som grötvätska eller grötsovel, men även svagdricka användes. Gröten åts förr ur ett gemensamt fat av fatlaget eller bunkalaget. Även grötvätskan togs ur ett gemensamt fat. Man åt gröten genom att ta gröt vid den närmaste kanten. Sedan stoppade man in skeden i munnen och jämnade till gröten med sina läppar, ”ta gröten i

kyrkan”, för att inte spilla gröt. Sedan doppade man skeden med gröten i fatet med grötvätskan innan man åt. Man kontrollerade noga att ingen tog flera skedar gröt än de andra, ”man höll skedjämnan.” Ibland användes ingen grötvätska, utan man hade en smörhåla mitt i gröten, där smöret smälte. I smörhålan fick man bara doppa yttersta änden av skeden när man tog gröt, annars blev man tillsagd att ”håll sig på sin kant.” Men lyckades det för någon att äta sig fram till smöret, hette det att han ”hade kommit upp sig i smöret.” Detta är grunden till det kända talesättet.

Forts. i nästa nummer.

Den 1 juni

Var glad min själ åt vad du har.

Nu har du hundra sommardar

och detta är den första.

När solens lopp sin ände tar

så har du nittionio kvar

och någon blir den största.

Giv noga akt på var du står

i morgon blir med ens igår.

Det går så fort att vandra.

Lägg märke till att vad du får

är hundra sommardar per år.

I morgon är den andra.

Upphittad sommardikt i en personaltidning
från Umeå

PASSA PÅ

att lämna böcker till bokloppis och saker ni vill skänka
till försäljning i vår bod i mjölkammaren när ni
besöker sommarcaféet

Rivet transformator torn

Transformator tornet strax norr om Krutfabriken (500 m sydost om Torsåker), ett av den tidiga elektrifieringens spår, revs vid årsskiftet 2006-2007.

Troligen byggt på 1920-talet med tanke på arkitekturen som överensstämmer mycket med den så kallade 1920-talsklassicismen.

Huvudingången med klassicistiska detaljer.

Detalj:
el-ledningarnas genomföringar in och ut ur byggnaden. Observera den utkragade taklisten.

Text och foto:
Klas Lundkvist.
Bilderna tagna
15 oktober 2006.

Internet-tips

Historiska museets samlingar har en tid funnits på nätet och nu har man förbättrat sökfunktionerna, se:

<http://mis.historiska.se/mis/sok/sok.asp>

Nu kan man göra sockensökningar. Se under ”Temasidor” - ”Sockensidan”. Då man gjort en sockensökning kan man sedan spara den som favorit eller bokmärke i sin egen webbläsare.

Direktadresserna till de tre socknarna i Uppland Väsby är:

Ed:

http://mis.historiska.se/mis/sok/socken.asp?sm=10_0&landskap=Up&snkod=0012

Fresta:

http://mis.historiska.se/mis/sok/socken.asp?sm=10_0&landskap=Up&snkod=0019

Hammarby:

http://mis.historiska.se/mis/sok/socken.asp?sm=10_0&landskap=Up&snkod=0028

Från respektive sockensida kan man klicka vidare till bl a

Fornlämningsregistret (se HEMBYGDEN Nr 4/2006) för den aktuella socken.

KLAS LUNDKVIST

590 936 81 / 070 673 63 47

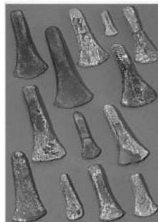
Sök i Historiska museets samlingar

[Rapportera problem](#) | [Hjälp](#) |

HISTORISKA.SE
INFORMATION
SÖK
Inventarienummer
Fyndplats
Föremål
Utställda föremål
Ben
Föremålsbilder
Enkel sökning
KARTSÖK
KATALOGER
MINA LISTOR
STATISTIK
TEMASIDOR
ACCESSPROJEKTET
NYHETER
LÄNKAR
HJÄLP

Sök: -Välj kategori att söka i -

Sök i samlingarna är en söktjänst för forskare, studenter och verksamma i kulturmiljövården. Historiska museet har en av norra Europas största samlingar av arkeologiska föremål, ben och kyrklig konsthistoria - här får du tillgång till de delar av samlingarna som är digitaliserade.

► **Inventarienummer** - leta bland museets ca 34 700 inventarienummer och få kopplingar till våra digitaliserade kataloger

► **Fyndplatser** - överblicka museets ca 54 000 fyndplatser och få kopplingar till våra digitaliserade kataloger

► **Karta** - överblicka fyndplatser och inventarienummer via en karttjänst

► **Föremål** - sök bland våra ca 315 000 föremålsposter i databasen. Databasen innehåller ca 6 % av museets totala samlingar

► **Utställda föremål** - sök bland våra ca 3 800 utställda föremål i Guldrummet, Forntider, Vikingar, Kyrklig konst, Odens öga och Spelet om Maya

► **Ben** - sök bland våra ca 204 000 benposter (ca 96 ton ben). Databasen innehåller ca 82 % av museets totala osteologiska samlingar

► **Föremålsbild** - sök bland våra ca 35 000 föremålsbilder

Nyheter

2007-03-23

► **Uppordning av material från Vreta kloster**

2007-02-19

► **Accessprojektet fortsätter på Historiska museet**

Hytt i databasen:

- [Nya föremål](#)

- [Nya benposter](#)

- [Nya föremålsbilder](#)

Sommarlov för första gången

Genom det öppna fönstret hördes fågelkvitter och en gnisslande pump. Gardinen viftade lite lojt över fönsterkarmen där pelargonierna stod i rad och lyste med röda blomklasar i sina bruna lerkrukor. Han kände doften av blommorna och den varma luften utanför.

När han öppnade ögonen såg han rakt upp i taket, där gick en fluga på väg mot okänt mål. Han visste om han vred lite på huvudet skulle han se dörren med sitt stora vrede, kakelugnen med sina mässingsluckor och färgglada spjällsnöre, lite längre åt andra hållet fanns spisen, vedlåren och matbordet, två stolar och till sist var han tillbaka till utdragssoffan där han själv låg och försökte vakna.

På soffkanten hängde kortbyxor, golfstrumpor, slipover och skjorta. Han funderade starkt på att strunta i strumporna och gå barfota.

Mor hade satt fram två smörgåsar och ett glas mjölk på bordet. Det visste han. När han tänkte på det kände han suget i magen, kastade undan täcket och tittade upp över bordskanten. Jo då, till och med pålägg, en korvskiva på en av smörgåsarna. Han sträckte ut handen och tog den ena smörgåsen, la sig ner igen och tog en stor tugga.

Idag var det hans första sommarlovsdag. Egentligen hade han aldrig funderat över sommar och lov förut. Det var först i år som han förstod att det var viktigt det därmed sommar. Visst, han hade väl sett solen skina förut också, men det nya som kommit var lov, ordet lov, som betydde att sommaren var något som var tidsbestämt, under lovet var det sommar.

Förut hade varje dag varit likadan, men det var innan. Nu hade han plötsligt hamnat i en annan tideräkning med terminer och lov. Nu visste han vad sommar var, för idag var det hans första sommarlovsdag.

Skolan och skolarbetet var gåvan han fått, världen som öppnat sig, kunskaperna som strömmat honom till mötes. Nu visste han, nu var han kunskapens herre.

Läsa, skriva, räkna. Om han vred på huvudet kunde han se hyllan där mor ställt böckerna. Det var inte många, men de var viktiga och han kunde när som helst stiga upp, sträcka fram handen, ta ner en bok och *läsa*, allt kunde han läsa!

Igår hade mor kommit hem från gården och berättat att man läst i tidningen att en stor ångare gått på ett isberg och sjunkit. Tusentals människor hade drunknat och båtens orkester hade hela tiden medan båten sjönk, stått på däck och spelat. Mor trodde de spelade Närmare Gud till Dig.

Tänk om han kunde fått läsa den tidningen. Han funderade starkt på att gå till kuskens som bodde tvärs över farstun och låna tidningen, men han visste att kuskens fru inte skulle låna ut den. Det var ju hon som betalat den. Sura kärring, tänkte han högt.

Klockan på väggen slog åtta slag. Han hade lovat sin mor att komma med frukost ut till åkrarna, där höet slogs och hans mor var en av dem som räfsade. Frukostkorgen stod färdig på vedlåren. Så snabbt på med kortbyxor och skjorta och barfota? Nej, mor ville visa alla att hon hade råd med skor och det skulle visas upp, därför fick det bli skor och strumpor också.

Fort iväg ner mot sjön och slätterängarna, förbi herrgårdens parkliknande inhägnade trädgård, där han hörde gälla skratt och fnitter. Flera av statarlångorna på andra sidan vägen hade fönstren öppna, han hörde statarhustrurnas stök och han hörde några barn skratta.

Solen värmdes hans magra ben mellan strumporna och kortbyxan. Korgen var tung att bära, men nu var det bara genom skogsdungen och ner till sjön. Han hörde redan människens grova röster från slätterängen.

Han stannade i skogsbrynet och såg på att dem som arbetade med slättern. Männen i bara skjortan, men med hatten på mot solen. Kvinnorna med uppskörtade kjolar och räfsor i händerna.

Ögonen letade bland kvinnorna och där hittade han sin mor. Sjaletten, den blårutiga, hade åkt lite

på sned, han såg hur det ljusa håret lockade sig vid tinningen. Det högg tag i hjärtetrakten. Det var hans mor som såg bäst ut, men det var hon som fick arbeta hårdast för att visa sig lika bra som de andra.

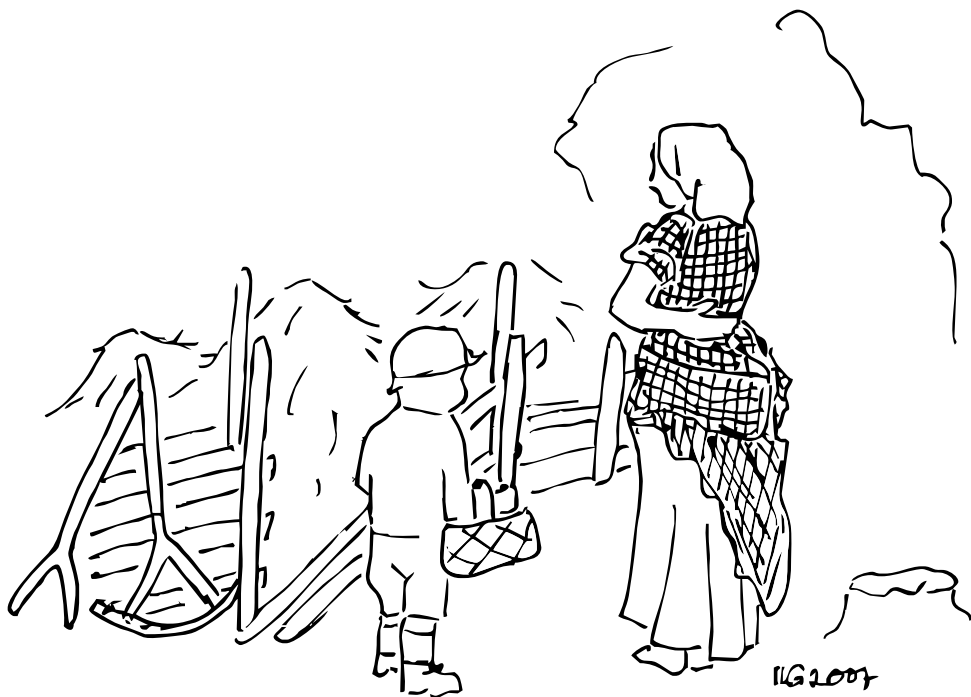
Det var hon som talade med honom om att han måste lära sig, söka kunskap, för att komma framåt, kanske studera vidare, kanske arbeta med annat.

Mor sken upp när hon fick syn på honom. Knöt av sig sitt förkläde, bredde ut det på stubben och vinkade honom till sig.

Hon plockade ur korgen bröd, smör, mjölk, socker och skojade med honom att till nästa sommar fick han lära sig koka kaffe och ta med i korgen.

Hon bredde honom en smörgås och han la sig ner på förklädet, tittade upp i den blå himlen och förstod att sommar, det var nånting alldeles särskilt och alldeles nytt nu, när man gick i småskolan, var sju år och fick bära ut frukostkorgen till sin mamma.

Kjerstin Björkman

Broar och byggnader längs vägen

Att broar verkligen kan se mycket olika ut, visade Klas Lundkvist i ladugården den 21 januari, då hembygdsföreningen inledde sitt årsprogram. Välkomstord av ordförande Kjerstin Björkman och kaffe med dopp stod också på programmet.

Klas hade denna gång valt att visa diabilder av broar från Bodens stadskärna i norr till Öresundsbron i söder. Brotyperna kan vara väsensskilda – det finns mängder av konstruktioner i sten, trä, gjutjärn, stål och betong; luftiga, kompakta och allting däremellan.

När ämnet byggnader kom på tal förklarade Klas att han tänkte begränsa sig till en sort, nämligen träkyrkor, eftersom det finns så oändligt många sorters byggnader ”längs vägen” och det kan bli rörigt att titta på för många olika saker.

Träkyrkorna var lika intressanta som broarna och också mycket olika i utformning. Åskådarna fick se både exteriör och interiör, vilket gav goda helhetsintryck av byggnaderna. Som avslutning visades bilder av kyrkstallar och de ”kyrkstäder” som växt upp runt kyrkorna i norra Sverige.

Klas avtackades med en välförtjänt applåd.

Inga Lisa Gustafsson

Klas Lundkvist visar diabilder

Fantastiskt gensvar på filmen om Bollstanäs.

Två år har gått sedan utställningen om Bollstanäs visades i Bollstanäs församlingshem och över 500 personer kom för att se och minnas.

Privatfilmen från slutet av 60-talet, som överlämnades resulterade i Filmen om Bollstanäs förr och nu. Först den gamla filmen som beskriver en idyllisk vägsträcka mellan Rotebro och Bollstanäs och sedan samma sträcka idag.

28 januari var det premiär och över 130 personer kom för att se och minnas.

I början av februari visades filmen en andra gång med över 70 personer i lokalen.

Kjerstin Björkman

Bokrea

Storrea blev det på årets första bokloppis. Samtliga böcker såldes för 5:- styck, även gamla godingar och större volymer. Som vanligt fanns ett stort utbud och ett mycket blandat sortiment att välja ur, alltifrån klassiker som Vilhelm Moberg och Jan Fridegård till de allra senaste författarna i ropet som Joyce Carol Oates och Orhan Pamuk.

I övrigt kunde man fynda bland allehanda kokböcker, trädgårdsböcker, reseskildringar, årsböcker, barnböcker, uppslagsverk och deckare.

Före, efter och mitt i bokletandet serverades kaffe med hembakt och många tog en välbehövlig paus vid kaffebordet.

Inga Lisa Gustafsson

Nils Rydén och Kurt Norlin bär fram boklådar

Klotter

Glädjen över att hålla bokloppis i ladugården dämpades genom upptäckten av att någon eller några prytt baksidan och gaveln på det större uthuset nedanför vagnslidret vid hembygdsgården med grafitti, opassande och svårsanerat i den ålderdomliga miljön.

Inga Lisa Gustafsson

Redaktörsträff

Den 10 mars ordnade länsförbundet redaktörsträff för medlemsföreningarna. 60 av 111 hembygdsgörelningar i länet har medlemsblad/tidningar och ett 20-tal redaktörer för tidningar och webmasters för hemsidor deltog i träffen, som hölls hos oss i ladugården.

Under förmiddagen blev det presentation laget runt och det diskuterades upplagestorlekar, kostnader, programvaror, tekniska lösningar och finansiering. Eftermiddagen ägnades åt tidningarnas innehåll och man utbytte tips om temata och ämnesval. Det framgick att man arbetar under rätt olika villkor, vilket ju är nyttigt att höra.

Bengt Rundquist, tidningen Järvabygd, gav tips om fel och rätt på hemsidor och Kjell Nilsson, länsförbundet, framlade ett förslag om samtryck att fundera på.

Som avslutning visades hembygdsgården för deltagarna i träffen.

Inga Lisa Gustafsson

Lars Lindström, Vaxholm och Kjell Nilsson, hembygdsgörelbundet, framför en del av länets hembygdstidningar

Årsmöte 2007

Många medlemmar hade hörsammat kallelsen till årsmöte 2007, som hölls den 17 mars i ladugården. Man samlades runt "foderborden" och ordförande Kjerstin Björkman inledde med välkomsthälsning och gick sedan raskt över till stämmoförhandlingarna.

Kjell Söderqvist valdes till mötesordförande och dagordningens punkter var snabbt avklarade. Revisionsberättelsen föredrogs av Lars Eklund. Kjerstin Björkman omvaldes till ordförande. Eftersom en ordinarie och tre ersättare avböjt omval, hade valberedningen, trots idoga ansträngningar, inte kunnat fylla alla vakanser. En ersättarplats är tom. Problemet överläts till styrelsen. Nya namn framgår av Hembygdens baksida.

Efter årsmötesförhandlingarna överlämnades blommor och hembygdsgörelningens guldnål till Vivi Wallin, som nu avgick ur styrelsen efter många års arbete.

Hembygdsgörelbundets hedersnål med lagerkrans, diplom och blommor överlämnades även till Lars E Jansson, en välkänd profil i Väsby och hembygdsgörelningens musikliv, kompositör av ett trettiotal låtar med namn från Upplands Väsby. Lars E Jansson har också under många år medverkat i hembygdsgörelningens medlemstidning. 2002 utkom hans bok "Geografiska namn i Upplands Väsby kommun" och han utsågs till Årets Väsbybo. Efter utgivningen av boken har Lars E

Kjerstin Björkman och Lars E Jansson vid kaffebordet

Jansson under fyra år hållit en serie föreläsningar med musikaliska inslag om bokens tillkomst och innehåll, varigenom kunskapen om traktens namnkultur hålls vid liv. Således en välförtjänt mottagare av utmärkelsen.

Därefter presenterade Siv Rosenqvist den kommande programpunkten, nämligen filmen om Bollstanäs, som visats ett par gånger på ort och ställe och nu visades för årsmötesdeltagarna.

Som avslutning på ett trivsamt årsmöte serverade förstås kaffe.

Inga Lisa Gustafsson

Länsårsmöte 24 mars i Tyresö

Tyresö Hembygdsförening och Tyresö kommun stod i år som värdar för Stockholms läns hembygdsförbunds årsmöte. Från Upplands Väsby deltog Kjerstin Björkman, Klas Lundkvist och Kerstin Kéry. Vi bjöds först på ett trevligt och omväxlande program med välkomsttal, folkdans och ett vackert bildspel från Tyresta Nationalpark.

Sedan följde sedvanliga årsmötes- förhandlingar med val till ett antal poster, bl a omvaldes Eric Magnusson från Tyresö som länsförbundets ordförande och Klas Lundkvist som styrelse-suppleant.

Efter lunch följde Väsbydelegationen med på utflykt till gårdarna Alby och Uddby med Eric Magnusson själv som mycket sakkunnig och engagerad guide. Alby gård ligger vackert vid Albysjön och är numera friluftsgård men med en historia som sträcker sig långt tillbaka i tiden.

Uddby gård är en gammal släktgård från tidig vikingatid som drivs av Eric Magnusson med familj. Gården har bevarats som ett levande jordbruk med djur och betesmarker. Här finns gårdsmuseum, ridstall och café. Vi fick även tillfälle att betrakta Tyresö slott och kyrka från bussen, vilket vi på grund av det gråkalla vädret var ganska nöjda med.

Kerstin Kéry

Almqvistaren

I kammarns hörn jag märkte var min katta låg
och lurade på råttan som i boklårn gnagde.

Hon re´n till hälften ätit upp min katalog,
vars rygg var klistrad. Däri råttan fann behag.

Det sex första bladen voro alla. Men nu bet
hon vart; ty kattan kom, ihjäl ock henne bet.

C J L Almqvist, ur Sesemana

Ur hembygdsföreningens fotoarkiv har detta fotografi hämtats. Noteringen på fotots baksida: Gårdssåg, Runby Nedra, omkring 1920.

På fotot syns från vänster: Isidor Nilsson, Birger Zetterman och Birgers morfar, bryggare Eriksson i Skogshyddan. Mannen med den svarta mustaschen är Bonn-Kalle, Karl Emanuel Karlsson, med sonen Allan Karlsson samt .... där tar texten slut.

Vem är mannen i sportmössa och randig slips längst till höger? Om ni vet vem det är, hör av er till redaktionen.

Karl Emanuel Karlsson, Bonn-Kalle, var Runby Nedras (hembygdsgårdens) arrendator före Herbert Söderlund.

Gårdssågen låg mellan ladugården och det numera nedbrunna stallet. Sågen användes även av andra än gårdens folk till att såga upp timmer, tillverka plankor och dylikt.

Inga Lisa Gustafsson

Klockargården i Fresta

DEN LILLA RÖDA STUGAN vid Fresta kyrka är äldre än många tror. Inte alla har väl reda på vad det är för gammalt ”torp”, som ligger där så oansenligt vid vägen nära kyrkan. Det är den gamla klockargården. När klockaren slutade bo där blev stugan småskola och lärarinnebostad; till sist tjänade den som bostad åt kyrkvaktaren.

KLOCKARBOSTÄLLET HISTORA BÖRJAR LÅNGT TILLBAKA i medeltiden. Det äldsta omnämmandet av dess ägor är från år 1363 och ger vid handen, att dessa var utspridda inom fyra olika byar, men huvudägan låg inom Fresta by, vid kyrkan, och var med sina sju örtugsland stor nog att kunna gälla i det närmaste som ett tredjedels hemman (ett hemman var normalt 24 öresland).

Det får tillskrivas Gustav I:s illfundighet, att Fresta förlorade sitt klockarbol. Kungen tyckte väl att klockaren hade för mycket jord till sitt boställe; han drog in den stora huvudägan i Fresta by till kronan, men det framgår av jordeböckerna att klockaren satt kvar som landbo (d.v.s. arrendator) på den reducerade egendomen och betalade avrad för den.

Men 1559 hände något mer: kungen spelade över klockarjorden till skattbonden i Fresta, som ägde resten av byn. Han gjorde det inte å kronans vägnar utan som privatman och storgodsägare.

Förutsättningen var den dubbla: att bonden i Fresta ägde en hemmandel i Viks by i Hammarby och att det därstädes också fanns ett ofullständigt hemman tillhörande Gustav I:s stora ”arv och eget.” Vad landsfadern alltså tillät sig var att använda ett till kronan reducerat kyrkogods som bytesobjekt vid tillgodoseendet av sina privatdomäner.

Denna manöver förbättrade inte klockarens villkor, ty bonden i Fresta var om möjligt ännu sämre att ha att göra med än kungen. Från den tiden fick klockaren nätt och jämt ha en stuga att bo i på bondens mark, och efter hand gick också småägorna inom de andra byarna förlorade för klockaren,

som därefter helt saknade boställsjord.

Man vet ganska mycket om de forna klockarägarna och om de dramatiska, fast resultatlösa strider, som utkämpades på 1620- och 30-talen för deras återvinnande. Det har man att tacka deras nitiska förkämpe, fornforskaren Mårten Aschaneus (död 1641) från vilkens kyrkoherdetid i Fresta ett rikt aktmaterial har bevarats till våra dagar.

SOCKENSTUGAN DÄR STÄMMORNA HÖLLS var nästan detsamma som klockarstugan. ”Sockenstugan i Hammarby klockaregård” (märk uttrycket) hette det 1708: och 1717, när församlingen hade fallit till föga för ett krav att Fresta gårds myndige ägare, lanträntmästaren Herman Wallrave om att klockaren skulle bort från hans ägor, fick stämmobeslutet den formuleringen att församlingen lovade ”flyttia sochnestugan och klockarehusen till Stenhagen vid ändan av Löfd-rätten och straxt att uppsätta därstädes.” Beslutet hade föregåtts av en tillsägelse till klockaren två år tidigare (den 6 febr. 1715) att han godvilligt skulle lämna sin stuga. Han skulle vara borta därifrån senast vid midfastan samma år. Befallningen var sockenstämmans. Motiveringen var endast den, att ”herr räntränmästaren ej längre kan tåla honom på sin jord.”

Klockaren fick hålla till på mera tillmötesgående jordägares mark. Från 1718 hade han härbärge i Ekebytorpet Kyrkvreten, och 1724 intygades det av nämnden, vid en jordranssakning, att ”klockaren nu sitter inhyses på Gudby ägor.” I Gudby gifte han om sig som änking 1741, förmodligen i hopp

om bättre villkor efter att ha äktat bondhustrun, som hade blivit änka.

Under tiden hade kyrkoherden genom prosten i Ed klagat hos domkapitlet, ”att vid Frästa kyrkia är intet ställe att hafva en Sochnestufva, mycket mindre någon stufva åth klockaren, på, utan är kyrkian ända till kyrkiogårdsmuren af Frästa gård alldeles instängd” (skrivelse 11/10 1725. Ännu 1747 och 1758, då prosten i Spånga höll visitationer på domkapitlets uppdrag, var situationen oförändrad. Det hette som förut, att klockaren inte har eget husrum utan ”bor hos andra.” Visserligen saknades också fattigstuga, men som visitator såg det år 1747, vore en sockenstuga det allra viktigaste. Nog finnes det ”någon steril backe invid kyrkan”, där jordägaren på anmodan vore villig att upplåta åtminstone ”någon liten plats så stor som stuga kunde stå uppå.”

Även domkapitlet underströk vikten av att både sockenstuga och fattigstuga byggdes, men gav företrädet åt fattigstugan (dess skrivelse 24/10 1759).

MJÖLNAREN PETTER RUNNMAN bebodde kvarnstugan vid Fresta gård. Han hade kommit dit från Äggeby i Hammarby och var egentligen snickare. (Namnet skvallrar om samband med Runby i Ed).

Från 1754 är det Runnman som är klockare i Fresta, men av allt att döma sköter han fortfarande mjölnarens göromål, som inte kan vara så värst betungande. Redan 1766 säges nämligen kvarnen här vara ”af wattungbrist alldeles avstannad och förr detta ödelagd.”

Runnmans herrskap både i Äggeby och på Fresta är kanske det mest lysande som någonsin innehade makt och inflytande i Fresta och Hammarby: den Gyllenborgska familjen på Torsåker. Snart sagt hälften av de bägge socknarna hörde vid denna tid till de vidsträckta Gyllenborgska domänerna, vilka även omfattade väldiga egendomar annorstädes.

Grevinnan Elisabeth Gyllenborg, född Stierncrona, innehade all härligheten efter 1759, då hennes man presidenten Fredric Gyllenborg, gick ur tiden.

Denna världens affärer låg emellertid inte mycket för den inåtriktade, poetiskt och teologiskt intresserade grevinnan, som helst av allt ägnade sig åt andaktsliv och fromma meditationer, författarinna som hon var av ett omfångsrikt uppbyggelseverk med titeln Marie bästa del eller Det enda nödvändiga.

Hon unnade gärna klockaren att bo kvar i kvarnstugan, även om han inte var mjölnare längre. Det kom två klockare till, som i tur och ordning fick flytta in i kvarnstugan.

EN LANTMÄTERIKARTA VISAR VAR KLOCKARSTUGAN låg år 1711: den låg där den ännu ligger, nämligen vid vägen från kyrkan till Odenslunda, till vänster om vägen och invid Frestas gräns mot Odenslunda. Därifrån är det nära till ”klockarbacken”, den plats snett över vägen vilken traditionen utpekar som den forna klockarstapelns läge. Kartans teckenförklaring upplyser till stugan: ”Klockargården.”

Det kom nya ägare på alla de Gyllenborgska gårdarna. År 1770 förklarar kamreraren E.A. Darelus på Odenslunda, att han behöver kvarnstugan för eget ändamål. Församlingen beslöt då att ansöka om allmänningstimmer för ”en ny klockarstuga.” Behovet för detta ändamål fastställdes senare till 70 st. timmer, en virkesmängd som stämman i oktober 1770 beslöt att begära hos landshövdingen. Det är inte känt om man någonsin fick detta timmer. Det samtidigt begärda virket till en ny klockstapel beviljades inte, vilket några år senare ledde till uppförandet av ett tegelmurat klocktorn. Så skoglös var socknen vid denna tid, att man till den nya prästgårdsbyggnaden i Borgby

1773 ”mestadels måst köpa varenda stock,” men en del virke tycks ändå ha blivit över. I januari 1776 heter det nämligen, att ”förledne vår” har ”bräder från prästegården” blivit ”till Soknestufvan ... framförde.”

Sockenstugans och därmed klockargårdens byggnadsår är alltså 1775. I januari samma år var det också som klockaren blev definitivt uppsagd ”från stufva och åker som han hittills innehaft.” Koret i kyrkan behövde nu ej längre användas för sockenstämmorna. Det var den 21 januari 1776, som man för första gången ”sammanträdde... i socnestufvan.”

KLOCKARENS JORDBRUK var verkligen inget att skryta med. Det beskrivs 1821 som ett intill stugan beläget ”planterland” av Fresta by, vilket han får bruka på det besynnerliga villkoret ”att han avstår till dess ägare sin vanliga klockarlön.”

Låg var även bostadsstandarden. En tillbyggnad bragtes därför på tal 1829: klockaren ville ”bredvid sockenstugukammaren” uppföra en ”kamma-rebyggnad”, till vilken socknen utlovade bidrag med timmer och körslor. Den ursprungligen med grästorv täckta stugan belades 1833 med tegel.

I denna stuga hölls också skola. Särskilt klockare E.W. Avenarius – den siste i klockargården – fung-

erade här som en församlingens småskollärare.

1870 blev förändringens stora år i klockargårdens historia. Fresta fick sin första moderna folkskola (plats: Kaffetorget), vars lärare också var både klockare och organist och där såväl kyrko- som kommunalstämmor kunde hållas. Klockargården degraderades till rätt och slätt småskola, med kvinnliga lärare, och så förblev det fram till 1894, då modern småskola byggdes på annan plats.

En modern tid omvandlar nu natur och kulturmiljöerna i vår bygd. Det är urbaniseringen som tränger sig på, och allra känsligast kan dess pockade krav förnimmas just i en gammal sockenkyrkas närmaste omgivning.

Här ligger nu den gamla klockarstugan, som en relik av gammal bebyggelse och som ett minnesmärke över gångna tiders enkla förhållanden, under vilka den dock i all ringhet fyllde en central uppgift i den fattiga lilla socknens offentliga liv.

Den gamla klockargården med idag snart 250, i varje fall 232, år på nacken, kom i farozonen 1968, då man gjorde en ny stadsplan med nya vägsträckningar i Fresta by. Riksantikvarieämbetet förhindrade planerna på att riva eller bränna ner huset och klockarstugan står kvar, numera använd bl.a. som träffpunkt för pensionärer.

Utflykter

Min farbror, Edvin ”Haga-Anders” Andersson var åkare med egen lastbil. Med denna utförde han olika transporttjänster. Det var ofta gruskörningar från grusgrop till hus- eller vägbyggen, som det handlade om. Ibland gällde det även godstransporter åt olika företag.

I slutet av 30-talet, vissa söndagar under sommarhalvåret, åtog han sig en annan form av transport. Det gällde att skjutsa fotbollslag till matcher på olika bortaplaner. Av den anledningen hade farbror Edvin låtit tillverka två långa säten med ryggstöd, som han lyfte upp på lastbilsflaket inför de här fotbollsresorna. Passagerarna satt med ryggarna ut mot sidorna och ansiktena mot

varandra. I utrymmet mellan bänkarna fanns plats för spelarnas utrustning och eventuellt några medföljande supporters.

Edvin var nog knappast någon fotbollsentusiast, men den här transportuppgiften passade honom bra. Den gav väl även några kronors tillskott i kassan, även om fotbollsklubbarna hade knackig ekonomi och av den anledningen inte kunde betala några större belopp för transporter. Tydligen var båda parter nöjda, eftersom samarbetet fortsatte under ett antal fotbollssäsonger.

Kraven hos lagens spelare var väl nästan obefintliga på den här tiden. Man spelade fotboll för att det var roligt. Ekonomisk ersättning till

lagmedlem för spelad match var närmast otänkbart. Man bjöds på fri resa till bortamatcherna, om klubben hade råd. I vissa fall lade man till någon krona ur egen portmonnä, när klubbkassan sinade. – Jag tror att ”Haga-Anders” såg dessa fotbollsresor som avkopplande utflykter, även om det bara gällde att fara till Kårsta, Edsbro, Vallentuna eller någon annan roslagsmetropol med eget fotbollslag.

Ibland hände det att farbror Edvin, någon vacker sommarsöndag när han var fri från fotbollsresor, sa till oss ungar: ”Kliv upp på flaket nu, så tar vi och åker ut en sväng!” Det var något som vi barn gillade. I regel fick vi sitta på en presenning på flaket, d.v.s. resan gick utan ”fotbollsbankarna.”

Så bar det av uppåt socknarna; Skånela, Norrsunda, Markim och allt vad de hette. Vi ungar satt tryckta intill varandra med ryggarna mot förarhytten, så att vi kom i lä för fartvinden. När vi for förbi någon gård, där vi såg folk, så tjoade vi och vinkade och tyckte att det var kul när folket där nere på backen såg roade ut och vinkade tillbaka till oss.

Efter någon timme brukade ekipaget återvända till Haga igen. Vi ungar tyckte nog att vi hade varit ute och sett en del av den stora världen under en sån tur. Vi tackade för skjutsen och återgick sedan till våra ordinarie lekar. De där resorna utan mål, som vi företog på farbror Edvins initiativ och lastbilsflak, var väl egentligen det enda bilåkandet vi barn upplevde under sommaren.

Jämfört med många av dagens barn, som snart sagt varje dag skjutsas av sina föräldrar till olika tillrättalagda aktiviteter, så var vi ungar på den tiden helt kravlösa och totalt omedvetna om alla utbud av s.k. knatteaktiviteter, som dagens samhälle vimlar av.

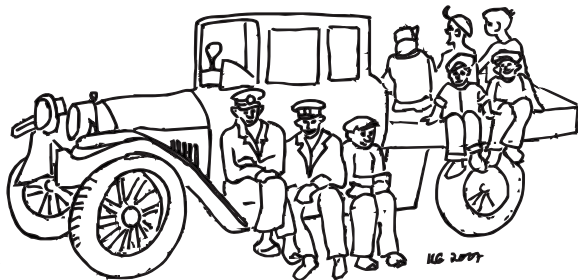
Jag tror dock att vi i jämförelse med dagens beträffande aktivitetsutbud, privilegierade ungar hade en stor förmån: vi var hänvisade till att med vår fantasi och egen förmåga leka med hjälp av enkla, ofta egentillverkade redskap. 2000-talets ungar skulle antagligen behöva gå kurs, ledd av examinerad barnpsykolog för att lära sig detta, förutsatt att de blev skjutsade till kurs-

lokalen, belägen endast några kvarter bort.

Ibland tycker jag nästan synd om barnen som växer upp i dagens moderna tätorter. Hänvisade till samhällets arkitektridade lekparkar, som ofta utgör smärre sandöknar med specialdesignade lekredskap, så har de ju knappast någon aning om hur mycket kul det fortfarande går att spontant företa sig utomhus under olika årstider: kulspel i olika varianter, bygga flottar, bygga och gå på styltor, skära vass- och rönnpipor om våren, bygga kojor på marken och klätterbanor i träden om sommaren och bygga igloos om vintern. För att inte tala om att skjuta till måls med egentillverkade slangbellor och pilbågar. Dessutom alla olika slags fiske under de flesta av årstiderna. Det uppräknade är lekgöromål, som bygger på fantasi, vilja och kreativitet. Sådana egenskaper som är bra för de unga att ha med sig längre fram i livets olika skeden.

En god vän och sommargranne, en äldre dam med fem vuxna barn och mängder av barnbarn, uttryckte något tänkvärdt vid ett tillfälle i fjol sommar. Några av hennes barnbarn på besök hos farmor kom in till henne i köket och klagade att de inte ville vara utomhus i solskenet. De ville hellre sitta inomhus framför en dator och spela spel. Då sade farmodern med bekymrad min: ”Jag har märkt att dagens barn har svårt att leka med användande av sin fantasi.” – Tyvärr ligger det nog en hel del sanning i den kloka farmoderns korta och mycket tänkvärda replik.

Lars Erik Jansson

Gårdarna kring Edssjön

OM NÅGON SKULLE HA lust att ta en trevlig promenad nu fram emot våren i vacker natur och i gammal anrik kulturmiljö, skulle man gärna vilja rekommendera en tur längs den s.k. kyrkstigen utmed Edssjöns östra strand, vilken varit färdväg för klövjare och vandrare genom tusende år. Den utgår från Stäketvägen, c:a 500 m sedan man passerat Eds kyrka.

Mången vandringsman tog säkert vägen förbi Bisslinge, Hjältarängen och vidare efter stigen fram emot Eds kyrka. Kanske skulle han vidare efter att ha stärkt sig med mat och dryck i Törnby. Så gick han fram till vadet mot Harva och vidare till Roparudden för att få "lift" över vattnet med den roddare, som hade till uppgift att hjälpa vandrare med överfarten.

VI KAN LÄMPLIGAST som utgångspunkt börja med kyrkan och kyrkskolan, som ligger så vackert i slutningen mot den norra stranden. När vi gått ett bra stycke på den kanske inte alltför lättframkomliga stigen, kommer vi fram till ett imponerande klippblock med den mycket välkända och konstnärligt utsökta ristningen, där vi kan läsa följande: Ragnvald lät rista runorna efter Fastvi, sin moder, Onäms dotter, hon dog i Ed. Gud hjälpe hennes ande. Runorna lät Ragnvald rista. Han var i Grekland. Han var krigsföljets hövding.

OM VI NU HÄR återigen går ner till stranden kan vi se nästan runt sjön. Vi ser hur Edsby mark famnar om kyrkan och skolan och på båda sidor går ned mot sjön. I nordost ser vi Njursta, och kullarna bakom vilka prästgården ligger. Elvsunda och Antuna marker är framför oss på andra sidan sjön. Antunas marker sträcker sig dock långt utöver vad ögat ser mot Rotebro. På vår sida om Edsån, vattendraget mellan sjön Norrviken och

Edssjön, ligger Bisslinge. Den mark på vilken vi står och tittar ut över nejden tillhör Vällsta. Rakt framför oss syns en holme, vid lågvatten sammanvuxen med udden, där fordom fanns båtbygga för gårdarna på andra sidan sjön, vilken man angjorde då man skulle besöka kyrkan. På denna holme ligger en sten med en inristad lyra. Enligt upplysningar skall denna lyra vara huggen år 1908 genom Bellmansällskapets försorg. Det lystes nämligen för Bellman i Eds kyrka.

Fortsätter vi färden fram mot Hjältarängen ligger här en stilla och fridfull idyll framför oss. Här skall en runsten gömma sig någonstans. Är det måntro det släta stenblocket intill en moränrygg, där någon eldat intill och på så sätt utplånat runorna?

GÅR VI ÖVER ÄNGARNA förbi torpet, för vilket Johan Andersson år 1731 gjorde två dagsverken i veckan – hans arrende till Vällsta gård för hus och jord – kommer vi till en liten bäck. Utefter bäcken syns rester efter byggnadsverk. Enligt 1731 års lantmäterikarta fanns här en sågkvarn tillhörig Edsbyn samt ett stycke längre ned en kvarn tillhörig Billinge, vars mark gränsade till bäcken. Om vi styr kosan vidare mot Billinge, skall vi uppleva ännu ett stycke vacker natur. Denna gård är mycket gammal, vilket flera runstenar bär vittne om. Gravbacken med domarringen bestyrker detta ytterligare.

NÄR MAN NU STÅR HÄR och blickar ut över den väna och av kulturhistoria mättade bygden, kan man inte göra annat än att uttrycka önskemålet om att hur än vår bygd måtte förvandlas – vi måtte få behålla våra vatten, som med sina spegelblå ytor ger oss det lugn och den ro vi så väl behöver i vår alltför stressade miljö.

Egon Lindholm, Väsby Nytt 13 maj 1966

Sex Upplands Väsbyallrikar (4 och 5)

Väsbyallrik nr 4 kom 1980 och motivet var Hammarby- Eds- och Fresta sockenkyrkor.

Baksidetexten lyder: År 1952 nybildades storkommunen Upplands Väsby bestående av våra tre gamla socknar som vuxit upp kring sina medeltidskyrkor. Eds och Hammarby kyrkor är av romansk karaktär och härrör sig från 1100-talet. Fresta kyrkas äldsta delar härrör sig från mitten av 1200-talet.

Tallrik nummer 5 skulle enligt det ursprungliga förslaget illustrerat begreppet "fortid" och beskrivit Upplands Väsby som en traditionsrik bygd, där människor levat och verkat i tusentals år. Till detta hade konstnären Nils Stödberg skissat ett motiv av runstenen vid kyrkstigen i Ed. Kanske blev förslaget "fortid" för abstrakt. Det byttes i varje fall ut mot en tallrik med motiv av Henriksborg. Tallriken kom ut 1981 och baksidetexten lyder: Det har inte gått att utrona vem den Henrik

var som givit stället dess förnamn, men gården ägdes av handlaren O F Borg, som här bedrev lanthandel. Huset som då bör ha varit tämligen nybyggt, hör till den tidigaste bebyggelsen kring stationen (stambanan invigdes 1865). Åtskilligt av inredningen från lanthandelns tid finns fortfarande i behåll.

Byggnaden ägs av Upplands Väsby kommun och inrymmer Rickard Erikssons affär. Byggnadengår i ett kulturresevat.

På varje tallrik står:

Design: Nils Stödberg Upplaga 2000

Överst på tallrikarnas baksida finns kommunvapnet och nederst signum för Gustavsberg.

Inga Lisa Gustafsson

(forts. i nästa nummer)

Efterlysning

Finns det någon som vet var fastigheten Väsby Villastad 81, Henriksdal, låg?

Kontakta Lars Gustafsson tfn 08-778 28 65

Gör en visselpipa

För att tillverka visselpipor går det bra att använda antingen sälg eller rönn tidigt på våren. När saven stiger är det lättare att dela på detaljerna.

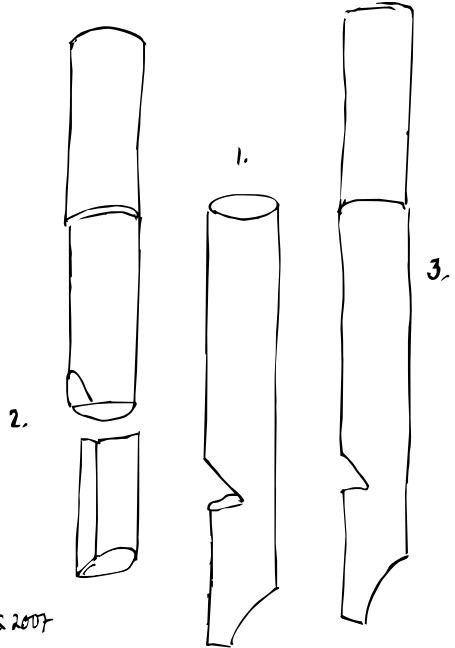
Kapa till en 15-20 cm rak gren av en slyslana. Med en vass kniv skär du sedan ett snett snitt i den smala änden. Skär en skåra och skala av barken runt pinnen c:a 8 cm ner på den smala änden. Knacka försiktigt loss barken med hjälp av knivskaften.

Blöt barken så lossnar den lättare. Dra försiktigt av barkskalet och lägg det åt sidan.

Skär sedan av den sneda delen av sälgpipan och tälj ett munstycke av den biten.

Nu är det dags att montera ihop allt igen. Sätt barkskalet på tråkärnan och sätt tillbaka munstycket på sin ursprungliga plats. När du sedan blåser i munstycket och drar den tjocka änden fram och tillbaka, uppstår olika ljud i olika tonlägen.

Inga Lisa Gustafsson

Taffel med historia

Anders Johan Andersson föddes 28 oktober 1828 i Malmbäcks socken, Jönköpings län. Han flyttar som 20-åring 1848 till Husby Erlingshundra socken i Stockholms län. 1850 får han anställning som rättare vid Lövsta gård och tar sig namnet Sellberg. Hustrun Fredrika Andersdotter var jämnårig med maken, född 23 juni 1828 i Husby Erlingshundra socken.

Från 1854 arrenderar de militiebostället Nedre Runby. Sellberg var kyrkvård i Eds församling och känd som duktig jordbrukare. Han slutar som arrendator 1889 och dör 1895. Hustrun dör tre år senare, 1898. Makarna Sellberg får sju barn, varav fyra når vuxen ålder.

Dottern Fredrika föddes 4 september 1854. Hon gifter sig med mjölnaren och sågaren Carl E Ramkvist, född 8 maj 1862 i Ödeby socken, Örebro län. De tar över arrendet av Runby Nedra 1889, när Sellberg inte orkar längre. Carl E Ramkvist är känd som auktionist. Han blir nämndeman

1896 och senare häradsdomare. Slutar arrendet 1920. Ramkvist dör 28 mars 1928 och Fredrika på julafton 1937.

Ramkvist som ju var nämndeman och häradsdomare köpte vid förra sekelskiftet ett ståndsmissigt instrument till salen, en taffel. Taffeln har nr 88 i hembygdsgårdens inventariebok, återskönt till Runby Nedra av Ragna och Nils Mård. Kanske står den till och med där den ursprungligen stod vid sekelskiftet. Som instrument blev taffeln populär under 1800-talet, men modellen går tillbaka till 1700-talets mitt. Efter hand konkurrerades taffeln ut av dagens pianotyp med vertikala strängar.

Porträtt av den stilige häradsdomaren Ramkvist, Sellbergs och Fredrika Ramkvist hänger på väggen ovanför den gamla taffeln.

Allt enligt handlingar, som finns på gården och som kommit fram på nytt vid den pågående föremålsregistreringen.

Inga Lisa Gustafsson

Plock ur protokoll

Gamla protokoll kan vara en givande läsning. Syftet med läsningen är ju oftast att hitta något speciellt, men det som man får ut vid sidan av det egentliga syftet kan också vara intressant. Några axplock ur vad som hände i hembygdsföreningen under åren 1959-1969:

1959 sändes en hemställan till kommunala myndigheter om bildandet av ett s.k. kulturråd för storkommunen. (I alla protokoll vid den här tiden talades det om storkommunen – sammanslagningen av Ed, Hammarby och Fresta hade ju nyligen ägt rum och man tyckte nog att kommunen blivit stor). Ingenting hände i frågan och 1961 gjordes en ny påstötning om bildandet av ett kulturråd. I augusti 1961 bollade kommunalnämnden tillbaka frågan och tyckte att hembygdsföreningens styrelse skulle kunna fungera som kulturråd. Styrelsen tog på sig ansvaret. Egon Lindholm valdes att representera hembygdsföreningen med Sven Odenrick som suppleant. Kulturrådet skulle behandla frågor om naturvård, planering, vägsträckning, rivning av gammal bebyggelse m.m. I maj 1963 rapporterade ordföranden att hembygdsföreningen fått ett kommunalt bidrag för 1962 med 500:-.

11 oktober 1963 valdes en kommitté för att förbereda utgivningen av en hembygdsbok, ett långsiktigt projekt.

1964 meddelade ordföranden Sven Odenrick att han skulle tillverka en ordförandeklubba att överlämnas till föreningen vid 10-årsjubileet, vilket också skedde.

1964 ordnades en lokal på Hagvägen 42 för hembygdsföreningens arkiv. Årsmötet 1965 hölls i Medborgarhuset och avslutades med dans (gammal vals och schottis bl.a.).

Under 1960-talet började diskussionerna om att få överta Runby Nedra. Drätselkamrer Nils Ståhl och byggnadsingenjör Allan Eklund understödde dessa strävanden.

1966 väljs Sven Odenrick och Egon Lindholm att representera hembygdsföreningen i Upplands Väsby Föreningsråd.

17 februari 1967 hölls styrelsemöte i den nya arkivlokalen. Man beslöt att göra en ny skrivelse till kommunalnämnden om att få disponera utrymmena i Nedre Runby.

Vid årsmötet 5 mars 1967 höjdes årsavgiften från 3:- till 5:- utan debatt.

1967 valdes en kommitté för att förhandla om utrymmena på Runby Nedra. Vissa byggnader får disponeras, men hembygdsföreningen vill ha hela gården. En skrivelse upprättades angående översyn, reparationer och ändringar.

1967 var det runstensinvigning i Eds kyrka (den s.k Oxfordstenen om vilken turerna gått under flera år) och 19 november samma år hade hembygdsföreningen höstmöte i Medborgarhuset med 80 personer närvarande. Göte Lindblad, Lars E Jansson och Siv Sabel spelade. Föredrag hölls av Jan-Öivind Swahn.

1968 uppmanades hembygdsföreningen att flytta arkivet till Runby Nedra. Kommunen bekostade två skåp för arkivalierna.

1968 tillvaratogs läroplanscher från klockarstugan i Fresta, som var rivningshotad.

3 april 1968 beslöts att gården "Nedre Runby", som hembygdsföreningen numera disponerar, rätt och slätt ska kallas "Hembygdsgården."

1968 diskuterades utgivningen av ett lokalblad i hembygdsföreningens regi. Bladet ska ges ut månatligen och heta Väsbybladet. Första utgivningsdag 24 oktober 1968.

1969 efterhörde priset på flaggstänger. Beställdes en stång, 12 m lång, av trä, omålad, för leverans och uppsättning 1970

Stort och smått, förr och nu.

Inga Lisa Gustafsson

Våren är här

och det är dags för tjära och rödfärg. Om ni är sugna på att måla, så kommer här Skansens recept på rödfärg:

50 l vatten
2 kg järnvitriol
2,5-3 kg finmalet råg- eller vetemjöl
8 kg rödfärgspigment (Falu ljus)
samt ev. 300 gr natriumtetraborat
(fungerar som konserveringsmedel)

Gör så här:

Koka upp vattnet och tillsätt järnvitriolen, som får smälta i omkring en kvart under omrörning.

Rör upp mjölet i en liten del av vattnet. Tillsätt blandningen under omrörning. Låt allt koka i

ungefär en timme, varefter rödfärgspigmentet tillsätts under fortsatt omrörning.

Låt alltsammans koka i ungefär två timmar. Ska färgen lagras en längre tid, rörs sedan konserveringsmedlet i.

I det här receptet finns ingen linolja. Det finns det annars i alla på marknaden förekommande rödfärger. Om man vill ha rödfärg med linolja, kan man ta 7 kg rödfärgspigment, 20 l vatten, 1 kg rågmjöl, 4 hg järnvitriol och 1 kg linolja. Det räcker ungefär till att stryka en friggebod ett par gånger.

Inga Lisa Gustafsson

Svar på tävlingen ”Nya bron”

Den nya bron går över ån nedanför barockparken.

Vinnare:

Sture Andersson, Irma Kumpulainen, Gerd Wallin

Från läsekretsen

Med anledning av tävlingen ”Nya bron” fick Hembygden ett litet brev och ett foto från Irma Kumpulainen. Irma skriver: ”Den nya bron leder över Väsbyån vid barockparken. Äntligen, hurra! Nu kommer man med ett skutt till sina bär- och svampmarker uppåt Oxunda och Runsa till. Jag fotograferade den här vyn i svår dimma för ett antal år sedan. Kan redaktionen gissa från vilken gammal bro bilden är tagen? Just det: den hastigt nedrivna gamla bron. I dimman döljer sig husen vid pendeltågsstationen och pyramidhuset bl.a.”

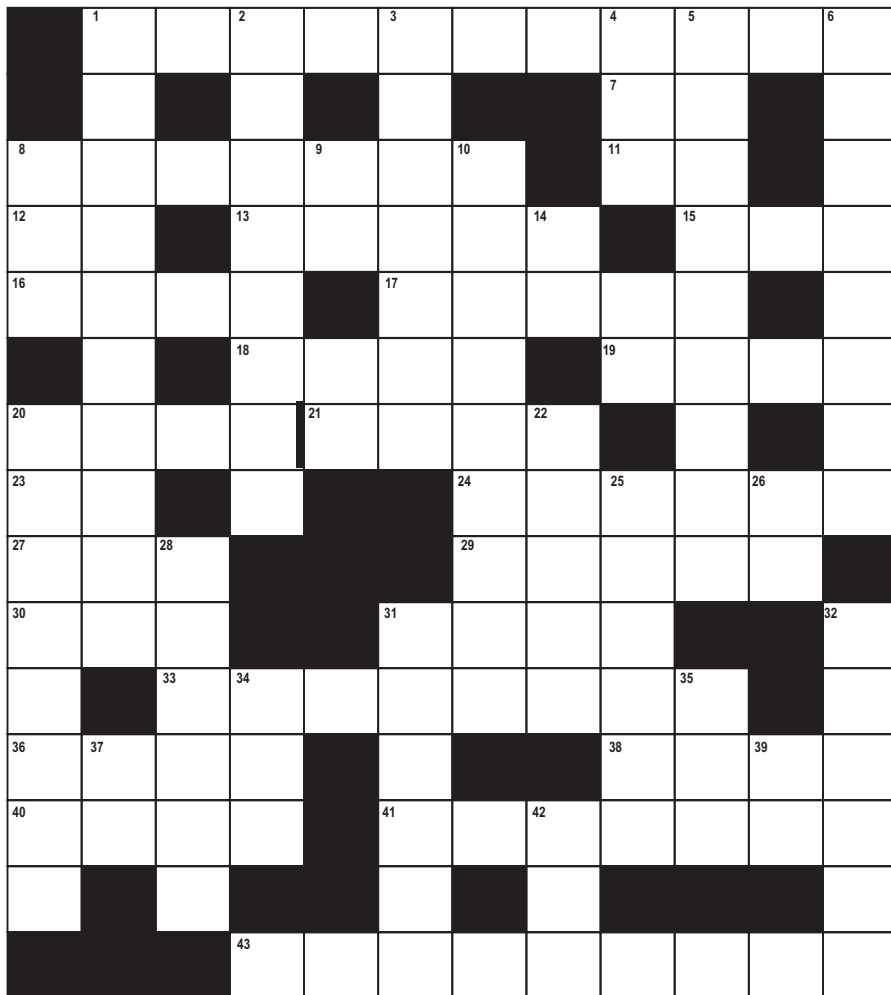
Jo, redaktionen känner igen vyn från den gamla bron, som låg mer åt Lövstahället och vars glesa plankor skymtar i fotots nederkant.

Tack snälla Irma för brev och foto!

Red.

Korsord 2007-2

Konstruktör: Lennart Hedlund

Lösningen insändes senast 15 juli till

Hembygden

Box 40

194 21 Upplands Väsby

Vågrätt:

1. Den lägsta underofficersgraden på 1700-talet
7. Finns klubb och grå
8. Kan vara person eller äpple
11. Tävling eller tidning
12. Heligt löfte, även församling
13. Är inte alla
15. Atletisk krögare
16. "Honken" eller "Slipsen"
17. Issport
18. Skötkonung
19. Koppargruva
20. Kulle i Jerusalem
21. Rest
23. Maltdryck
24. Alkaloid
27. Riksförbund
29. Sägs man kunna dricka
30. Militär Ekiperings AB
31. Snö
33. Z-län
36. Finns överallt?
38. Isidors smeknamn
40. Intervall
41. Fartygsjournal
43. Dra till sig

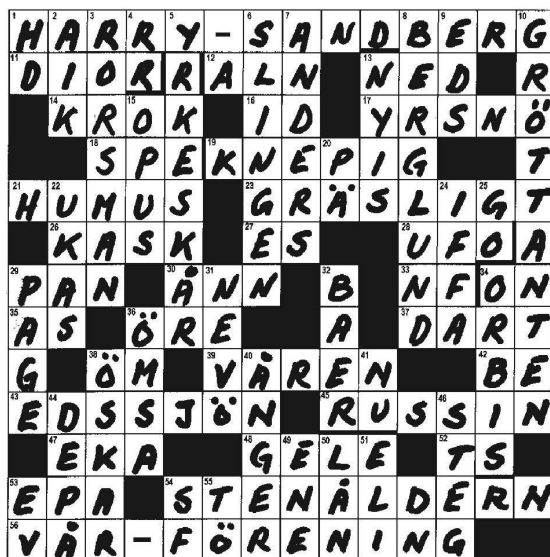
Lodrrätt:

1. Lustspel
2. Missljud
3. Stor arbetsgivare i Upplands Väsby
4. Grepp
5. Där bodde "Murar-Lasse"
6. Tidigare namn på platsen, där Elverket finns
8. Lugnvatten
9. Företagsform
10. Används yrkesmässigt
14. Istället för namn
20. Söder om söder
22. Finns ett halvklot
25. Är skicklig
26. Riktning
28. Poröst lergods
32. Sådana sparvar är inte fy skam
34. Ha
35. Danska SJ
37. Stor katt
39. Grismor
42. Turistort

Lösning till
föregående nr.

Vinnare i nr 1, 2007

Signe Sernelin
Nils Persson
Helge Ahlberg

Hyr lokal med atmosfär!

Upplands Väsby Hembygdsförening erbjuder Nedre Runby gårds LADUGÅRD till fest, konferens, dop, minnesstund, årsmöte, kurser m.m.

LADUGÅRDEN är en modernt utrustad och handikappvänlig lokal med plats för upp till 50 personer. Hörslinga finns. Tillgång till kök med utrustning för enklare förtäring.

LADUGÅRDEN kan hyras privat eller av organisation för enstaka tillfällen eller terminsvis för återkommande verksamhet.

LADUGÅRDEN ligger på bekvämt avstånd från pendeltåg vid Upplands Väsby Hembygds- gård, Hagvägen 2/ Pukslagargatan (Runby), Upplands Väsby. Det finns en stor parkeringsplats i anslutning till lokalen och busshållplatsen finns 150 m från entrédörren.

LADUGÅRDEN kostar att hyra:

Halvdag (max. 4 timmar) 500 kr

Heldag 900 kr

UTHYRNING av lokal:

Ingegerd Peterson tel 08-590 347 76

Siv Rydén, tel. 08 - 590 333 46

Foto: Gunborg Lejon

Foto: Gunborg Lejon

Foto: Gunborg Lejon

Upplands Väsby Hembygdsförening
Box 40, 194 21 Upplands Väsby
Hembygdsgården: Hagvägen 2 / Pukslagargatan
Telefon 08-590 826 40
Plusgirokonto 29 81 91-8

STYRELSE 2007-2008

Kjerstin Björkman, ordförande	Telefon 590 320 82
Klas Lundkvist, vice ordförande	590 936 81
Marianne Söderström, sekreterare	590 338 38
Inger Nyström, kassör	590 820 93
Kerstin Kéry, ledamot	590 849 23
Barbro Kvist, ledamot	590 917 21
Vanja Edvinsson ledamot	590 344 66
Lena Melin, kommunvald representant	590 849 28

ERSÄTTARE

Karin Hempf, Maria Fälth, P O Mörkens
Gun-Britt Welander, Roland Storm

MEDLEMSBLADET HEMBYGDEN

Inga Engdahl, ansvarig utgivare	590 300 20
Inga Lisa Gustafsson	590 336 42
Carin Törner	590 870 69

REVISORER ORDINARIE

Lars Eklund
Göran Sandberg

ERSÄTTARE

Barbro Fredriksson
Anette Ehrnholm

UTHYRNING AV LADUGÅRDEN

Ingerd Peterson	590 347 76
Siv Rydén	590 333 46

Valberedning

Roman von der Heide, Anna-Liisa Bergman, Solveig Flemmer

www.upplandsvasbyhembygdsforening.se